

Lente 2020, jg. 47 nr. 1

HET STEENUILTJE

SEIZOENBLAD IVN MUNSTERGELEEN

1758 of 1807?

BELEEF DE NATUUR!

Bee Friendly:

Zet heel Nederland in bloei voor de bij

De bij is belangrijk. Maar de bij wordt ook bedreigd. Onder andere door het simpele feit dat er steeds minder bloemen zijn gaat de wilde bijenstand hard achteruit. Daarom zeggen wij:

Bee Friendly! [zie ook advertentie op achterkant)

en gaan we heel Nederland in bloei zetten. KRO-NCRV wil dat we wat meer naar elkaar omkijken. Naar de mensen om ons heen, maar ook naar de wereld om ons heen. In dit specifieke geval: naar de bij. Want die kleine bij zorgt door bestuiving voor een heel groot deel van onze voedingsgewassen. Zonder bijen bijvoorbeeld geen appels, tomaten, bonen en nog veel meer. De bij is dus héél belangrijk voor ons bestaan. Maar de bijenstand gaat hard achteruit; er zijn steeds minder wilde bijen. Dat komt onder andere doordat er simpelweg minder bloemen zijn. Daar gaan we wat aan doen. Onder het thema Bee Friendly gaan we vriendelijker zijn voor de bij. We gaan zorgen voor meer bloemen door zaad te verspreiden. En zo zetten we heel Nederland in bloei!

Doel

Onze missie is om de wilde bij te redden. Dat doen we door hun leefgebied te redden en te vergroten.

Luxe bakkerij
Bie Christel
Peterstraat 29
Munstergeleen

046 4580043

In de Heemtuin eten we vaak vlaai van Bie Christel

We willen mensen activeren om in dit leefgebied te investeren. Dit kan op 3 manieren:

Zoveel mogelijk mensen mee laten doen met de Nationale Bijen telling op zaterdag 18 en zondag 19 april

Mensen vragen een gratis zakje zaad via de website te bestellen of bij IVN-home de Gaard in Born of in de Heemtuin van IVN Munstergeleen af te halen om bloemen te zaaien.

In de week van 20 april is er ruim aandacht voor het onderwerp in verschillende radio- en tv campagnes.

U kunt ook terecht elke zaterdag- en maandagochtend van 09.00 tot 12.00 uur en elke zondag vanaf 22 maart van 11.00 tot 16.00 uur in de Heemtuin van IVN Munstergeleen.

Mensen kunnen ook de petitie tekenen om een beschermde status voor de wilde bij aan te vragen.

Vanaf half maart start KRO-NCRV een campagne waarvan het hoogtepunt ligt in de week van 20 april. In deze week is er ruim aandacht voor het onderwerp in verschillende radio- en tv campagne. Graag willen wij de zaadzakjes toegankelijk maken voor een groot publiek. De wens is om in de actieweek in april diverse locaties in het land als afhaalpunt in te zetten. Men krijgt hier na aanmelding op een formulier gratis een zaadzakje mee. De zaai-instructies zijn online te vinden. Dit willen wij ondersteunen door het inzetten van ons promotieteam.

Bezoekers van de Heemtuin krijgen een zakje mee op vertoon van de bijgesloten flyer.

2-wielers
Hensels
Munstergeleen - Maasmechelen

Voor de aankoop van de topmerken Gazelle, Rih en Bikkel kunnen wij u een goed advies geven volgens onze slogan: advies, kwaliteit en service, daar heeft u wat aan! Pascal Hensels, Overstraat 16, 6151 CN Munstergeleen.

HET STEENUILTJE

Voorwoord

In het Geleenbeekdal zijn her en der chronogrammen te vinden, geplaatst in een nabij of vroeger verleden.

Chronogrammen heten zo omdat ze de tijd (*chronos* in het Grieks) ofwel het jaartal van het feit of de gebeurtenis waarom het te doen is in herinnering houden. Dat gebeurt door middel van de letters (*grammata*) die door de Romeinen werden gebruikt om getallen aan te geven.

In het geval van het monumentale veldkruis op de voorkant gaat het om het jaar waarin het kruis werd geplaatst.

Er was in 1758 een kasteelvrouw van Terborgh die opdracht gaf het kruis hier te plaatsen in samenspraak met de plaatselijke pastoor en deze laatste kwam op het idee er twee chronogrammen op te zetten, een aan de voorkant op de sokkel van het kruis, een ander aan de achterkant op de dwarsbalk. Dat chronogram aan de achterkant is weinig mensen bekend omdat de letters niet alleen dicht op elkaar staan maar je daarbij meestal tegen de zon in moet kijken. En dan blijkt het ook nog Latijn te zijn!

De onbekendheid met het Latijn zal er de oorzaak van zijn geweest dat in de loop van de achter ons liggende 262 jaren een verkeerde letter is uitgebeiteld.

Het is alweer jaren geleden dat op de fout is gewezen maar men lijkt er de voorkeur aan te geven om het zo te laten.

De gemaakte fout is tot daar aan toe, maar nu wil het geval dat die zonder verder commentaar in een boek is overgenomen en dat er in het boek andere fouten zijn toegevoegd – zie hiervoor het artikel *Natuur in herstel: de Geleenbeek*.

Een enkel woord nog over de Schinnenaren: was hun woonplaats destijds te vergelijken met de Bijbelse plaatsen Sodom en Gomorra, dat er gebeden moest worden voor hun redding of behoud?

Dat lijkt niet waarschijnlijk. De pastoor heeft de woorden *salvos facias* gehaald uit psalm 16 (17), 7: *Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te Domine*. Het zouden dus de godvruchtige Schinnenaren kunnen zijn die de pastoor laat bidden: “Toon ons uw wonderbaarlijke barmhartigheid, U, Heer, die redt wie hun hoop stellen op U.”

En zie hoe goed de mensen van Schinnen al twee en een halve eeuw zorgen voor de lindebomen om het kruis heen.

INHOUD

- 2 Bee friendly!
- 4 Natuur in herstel: De Geleenbeek
- 5 Chronogrammen bij Terborgh
- 6 Verslag jaarvergadering
- 7 Botanische tuin Elsloo
IVN Spau-Beek 50 jaar
- 8 Limburgse boskriek gesneuveld
- 9 Bijzondere planten in de Heemtuin (Hub Mulders)
- 10-11 Excursie Stadspark
- 12 In vlammen opgegaan
- 13 Vogelexcursie Borgharen
- 14 In de Romeinenweek door het achterland van de oostelijke Limes
- 15 Activiteiten IVN Munstergeleen
- 16 Activiteiten in de regio
- 17 Aangenaam verrast: De Bosuil (Pie Cillssen)
- 18 Bestuur / Vogelwerkgroep
- 20 Advertentie KRO-NCRV ‘Bee friendly!’

Colofon

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN Munstergeleen. Kopij voor het volgende nummer dient te worden ingeleverd uiterlijk 1 juni.

Redactieadres: b.j.j.m.bongers@home.nl

De nummers die sinds 2009 zijn verschenen zijn terug te vinden op onze website: www.ivn.nl/afdeling/munstergeleen.

De foto's in dit nummer werden aangeleverd door Betty Dijkstra-Visser, Leonne Könings-Mentjens, Pie Cilissen, Hub Mulders en ondergetekende.

Natuur in herstel: de Geleenbeek

Het boek De Geleenbeek, beleef de natuur in verandering, voorziet in een behoefte. De beschrijving van de flora en fauna heeft de gemiddelde wandelaar veel te bieden, al zal hij het lijvige boekwerk liever niet in zijn rugzak meetorsen.

Een ketting met vele parels, zo noemen de auteurs de nu weer grotendeels meanderende beek en de aangrenzende natuurgebieden.

In de eerste drie hoofdstukken wordt de lezer bekend gemaakt met de Geologie en het landschap, de Historisch-landschappelijke ontwikkeling en De Geleenbeek als biotoop voor waternatuur.

In de volgende hoofdstukken, 4 tot en met 18, gaat de beschrijving vanaf de bron bij Benzenrade met de stroom en de aansluitende zijbeken mee door het heuvelland en het midden-Limburgse laagland naar de monding, vroeger in de Maas, nu in de Molenplas bij Stevensweert.

In kaders worden plaatselijke bijzonderheden uitgelicht.

Kaarten geven aan het begin van elk hoofdstuk parkeer- en wandelsuggesties.

Een overvloed aan goede foto's geeft de wandelaar na thuiskomst de gelegenheid nog na te genieten van de gelopen route.

Wie de kaart van het hele stroomgebied van de Geleenbeek op blz. 3 en de omschrijving van de daarop ingetekende nummers overziet, valt onmiddellijk iets op: de parelketting vormt kennelijk geen geheel maar valt in twee delen uiteen. De middenloop van de beek wordt in het boek grotendeels overgeslagen. Over het gebied tussen Daniker berg (zuidoostelijk van Geleen) en Schwienswei (noordoostelijk van Sittard) valt, zo lijkt het, niets te beleven.

Op diezelfde kaart is duidelijk te zien, hoe na de scherpe bocht die de beek bij Sweikhuizen maakt in noordelijke richting, zich naar het oosten toe een open gebied uitstrekt dat over het noordelijke deel van het Plateau van Doenrade heen via Duitsland in natuurlijke verbinding staat met de eerder genoemde Schwienswei.

Een krans van 'bergen' omsluit hier het beekdal bij Munstergeleen, te weten vanaf de Danikerberg tegen de wijzers van de klok in: Pepelsberg, Lippenberg, Hoog Roth, Wanenberg, Schelberg, Schlounberg (D) en Kollenberg.

Holle wegen, hellingbossen en -weiden met hun graften en met de hun kenmerkende flora zijn hier schering en inslag.

Vossen, dassen, korenwolven, allerlei soorten vogels bevolken dit gevarieerde onderdeel van het beekdal en het zich oostelijk en noordelijk uitstreckende hoogterras.

Een gebied dat heerlijk wordt gemist als parel in de ketting.

Wie trouwens vanaf St. Jansgeleen tot aan Gelders Eind (over een afstand van 12 km, een derde van de totale lengte) langs de Geleenbeek loopt, heeft weinig last van een verstedelijkte omgeving. Hij ervaart vooral een natuurpark, dat bij Munstergeleen ook op de linkeroever een robuust karakter heeft gekregen

door de uitvoering van highlights 19 & 18 (2013-2017) van Corio Glana en waaraan desondanks het agrarische verleden valt af te lezen. Een natuurpark ook dat na de Ophovener Molen soepel overgaat in het Stadspark van Sittard en de gelijktijdig (eerste kwart twintigste eeuw) aangelegde Parklaan met fraaie villa's als opmaat naar het stadscentrum.

Intussen heeft de beek haar naam Geleenbeek verloren: vanaf de historische Stenen Sluis vertakt zij zich in twee waterstromen: de Keutelbeek volgt de oude bedding, de Molenbeek is ergens in de Middeleeuwen, misschien in de 11de eeuw, gegraven. De benaming Molenbeek hoeft niet onmiddellijk te verklaren waarom de beek gegraven werd. Bij recente bouwactiviteiten zijn verschillende oude meanders aangetroffen. De waterstromen 'vervlochten' bij Sittard doordat ze daar, komend vanuit het heuvelland, vlakker terrein bereikten. Het zou heel goed kunnen dat deze bedding primair gegraven werd om al dat water daarin te verzamelen, zodat de vrijgekomen ruimte kon worden benut, en dat later op diverse plaatsen langs of op de nieuwe beek molens werden gebouwd.

De plaatselijk gangbare benaming Molenbeek komt niet overeen met de officiële. Die luidt Geleenbeek en blijkt vastgesteld door landmeter Johan Bollen in 1715 - bron: De beken van Sittard door P.G.W.M. Schulpen in Historisch Jaarboek voor het Land van Zwentibold, 2000, blz. 111 e.v.

Deze benaming werd overgenomen door de overheidsinstanties, o.a. door Waterschap Limburg.

Gedicht Jacques Schreurs

Op blz. 43 van het boek over de Geleenbeek staat een foto uit 1967 van de rotzooi in de beek.

Het volgende gedicht van priester-dichter Jacques Schreurs MSC vormt hierbij een perfect bijschrift:

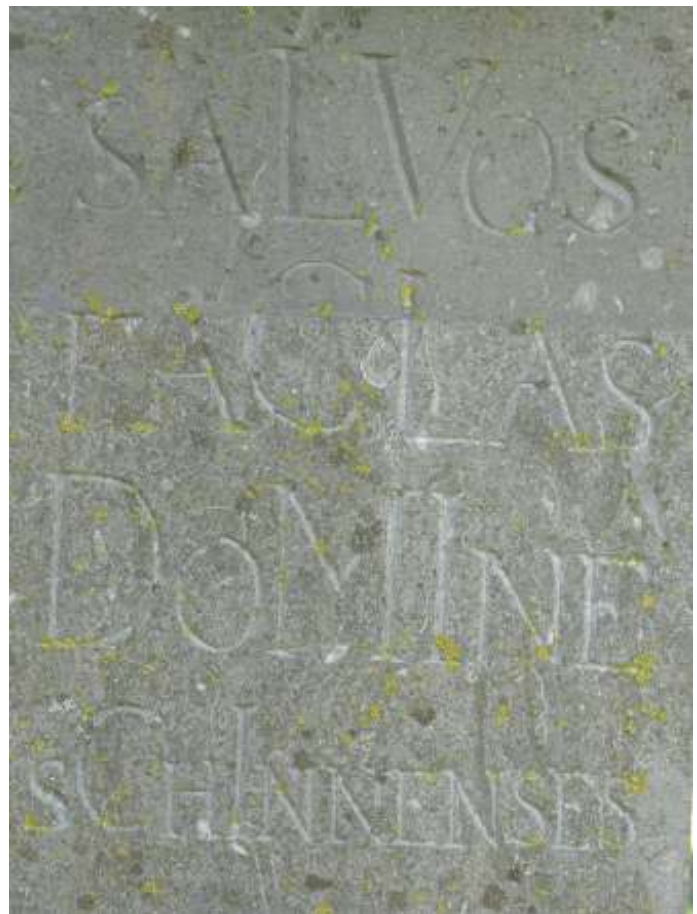
Oos sjwarte Baek

Luukes, waat gaon ich bezènge,
Want mien erm hart is vol leid
Kènt geer eur baek nog herkènne
ònger dit piksjwarte kleid?
Vruiger kooste van mich drènke,
Doug me de wesj aan den trap,
Noe loup ich al mer te sjtinke,
Noe is mie waater ès pap!
Neemes kump mee langs mich wanjele,
Dan nog het saoves en zaat,
Fitse en penkes en manjele,
Sjmiete de luuj in mien naat.
Kaanjele, ziepe en kaole,
Sjlam en den drek oet de koel,
Höbbe mien sjoonheit gesjtaole,
Zeet wie ich sjwart bèn en voel!
Weg is mien hemelsklaor water,
Bliedsjap van klein en van groot,
Weg mie gelachs, mie gesjaater,
Alle mien vösjes zeen dood.

Alle mien blömkes gesjtörve,
 Niks mee es ratten en muus,
 Alles aan mich is bedörve,
 Jao, van mich zelf bèn ich vies!
 Nuuj is den tied en het laeve,
 Blèndj veur de sjoonheit en douf,
 Vööl haet den tied ós gegaeve,
 Mèh nog vööl mee ós gerouf!
 Geer dan, die hie zeet gebaore,
 Drök dit èns deip in eure kop,
 Vööl van eur sjoons is verlaöre,
 Hauwt nog in eer waat geer hób!
 Jac. Schreurs m.S.C.

Op verschillende plaatsen in het Geleenbeekdal zijn chronogrammen te vinden, jaarverzen die behalve de herinnering aan een historisch feit of gebeurtenis het jaartal bewaren dat daarbij hoort.

Op blz. 201 van het boek De Geleenbeek citeren de auteurs het chronogram onder het hardstenen kruis voor de ingang van kasteel Terborgh. Dat gaat niet helemaal goed. Maar het was al misgegaan bij een restauratie die langer dan tien jaar geleden is uitgevoerd en waarbij i.p.v. FACIAS het niet bestaande woord FACLAS werd uitgebeiteld. De fout is destijds door ondergetekende gemeld, maar zonder resultaat. In 2020 is aan gemeente en eigenaar voorgesteld het volgende paneel te plaatsen, waarmee de fout kan worden aangewezen en tevens het tweede chronogram op de achterkant van het kruis verduidelijkt.

Het chronogram op de sokkel

Chronogrammen Terborgh

Het monumentale hardstenen veldkruis tegenover de oprijlaan van Terborgh werd geplaatst in 1758 in opdracht van de kasteelvrouw Maria Ernestina Schellart van Obbendorf.

Het jaartal is verwerkt in de Latijnse tekst op de sokkel die een chronogram[1] vormt.

Helaas klopt sinds de laatste restauratie het chronogram niet meer, omdat in de plaats van FACIAS het niet bestaande woord FACLAS is uitgebeiteld.

Het volgende dient er te staan:

saLVos faCIas DoMIne sChInnenses = Behoud, Heer, de Schinnenaren

Op de achterkant staat nog een chronogram in de vorm van een distichon, een tweeregelig vers:

**fLeCte CrUCeM JesU sUppLeX Venerare VIator,
 tUta saLUtIfera stat CrUCe nostra saLUs**

Kniel voorbijganger, dankbaar, vereer het Kruis van Jezus, zeker staat hier ons heil dankzij dit heilbrengend kruis

In het Geleenbeekdal zijn vele chronogrammen te vinden.

[1] In een chronogram (bij voorkeur in het Latijn) vertegenwoordigen de letters die ook als Romeinse cijfers (in de tekst hierboven vergroot en in kleur) kunnen worden gelezen telkens een waarde. Die waardes zijn de volgende:

M	=	1000	L	=	50	I	=	1
D	=	500	X	=	10	Als je de waardes bij elkaar		
C	=	100	V = U	=	5	optelt, heb je het jaartal.		

Verslag jaarvergadering 2019 op di. 11 februari 2020

Afgemeld: Ine Brasz, Harrie van Gassel, Thei Helgers, Carla Luijckx, Tiny Peeters, Marleen Penders, Jan Roberts, Ilona Schmeets, Jan Weerts

Aanwezig: Frits Beaumont, Ben Bongers, Harold Bouwer, Pie Cilissen & echtgenote, Norbert Dabekaussen, Jacqueline Dahlmans, Ivo Dols, Betty Dijkstra, Anne Geeraets, Wil Gielen, Lisa Gijsen van de Schoor, Harrij Gijsen, Gerrit Haak, Lenie Heijnen, Maarten Hinskens, Piet Huits, Paul van Hulsen, Josette Janssen, Dhr. Janssen, Thei Janssen (molen Leudal), Piet Jessen, Stuf Kaasenbrood, Lonie Kerkhoffs, Piet Keulers, Leonne Könings-Mentjens, Desiree van Langeveld (egelopvang Stein), Paul Leenders, Theo Lemmens, Dré Liedekerken, Hub Mulders, Milly Mulders, Mien Paulissen, Fred Penners, Fons Peterman, Marlou Soons, Els Rongen, Denise Rouschop (egelopvang Stein), Mevrouw G Rulkens-Mentjens, Jan Voncken, Toos van der Vring, Carla Weerts, Frits Wehrens (molen Leudal), Pierre Wijnen, Roelie Wijnen.

Nadat de voorzitter de leden, donateurs en sprekers voor na de vergadering welkom heeft geheten, er geen extra agendapunten zijn aangedragen en er al evenmin aanmerkingen zijn op het verslag van de vorige jaarvergadering, komt het jaarverslag aan de orde. Het jaarverslag is 14 dagen voor de vergadering in eerste versie op de website gezet. In de loop van die tijd zijn er nog kleine wijzigingen geweest. Van de eindversie waren dertig boekjes beschikbaar. De vraag is wel hoeveel aanwezigen, met name de donateurs, het verslag tevoren hebben ingezien – de leden hebben het verslag digitaal aangeleverd gekregen, hoofdzakelijk omdat de secretaris beschikt over hun emailadressen.

In dit verslag is per abuis het seizoensblad Het Steenuiltje niet genoemd. De secretaris stelt de volgende toevoeging voor.

Seizoensblad Het Steenuiltje

Het blad verscheen telkens ruim voor de wisseling van de seizoenen. Veel ruimte werd in beslag genomen door de beschrijving van het Glana Nova-project/Archeologisch monument Munstergeleen. Deze extra ruimte werd telkens betaald vanuit het budget daarvoor.

Een gelukkig toeval was dat de laatste twee bladzijden van het boekje met het jaarverslag waren verlucht met de beide knoteiken bij Born. Daaronder de knoteik die moet wijken voor de verbreding van de A2 en die juist op deze zelfde dag, 11 februari 2020, in de krant heeft gestaan. Hopelijk kan op de volgende jaarvergadering worden gemeld dat hij inderdaad volgens plan in 2021 zal worden verplant naar een andere locatie.

Bij het financieel jaarverslag wordt een korte toelichting gegeven door de penningmeester, waarin hij met verwijzing naar het Archeologisch monument Munstergeleen het verschil in kasreserve t.o.v. het vorig jaar verklaart.

De kascontrolecommissie bestaande uit Els Rongen en Maarten Hinskens heeft de kas in orde bevonden. Gewaarschuwd wordt wel voor de effecten op termijn

van de lage donateurscontributie.

Het bestuur besluit evenwel die vooralsnog te handhaven op € 12,50.

De nieuwe kascontrolecommissie zal bestaan uit Els Rongen en Norbert Dabekaussen.

Het afscheid van Harrij Gijsen als bestuurslid staat als volgend punt op de agenda.

De voorzitter heeft uitgezocht dat Harrij zo'n kwart eeuw bestuurslid is geweest. In de jaren '80 is hij beheerder geweest van de Heemtuin. Hij is als zodanig in het voetspoor getreden van zijn vader, Louis Gijsen, die een van de oprichters van IVN Munstergeleen is geweest.

Harrij voegt daar in zijn repliek aan toe dat de meeste mensen uit die begintijd uit Midden-Limburg kwamen en dat zij als zij na 25 jaar werken in de mijn gepensioneerd werden nog heel wat tijd te besteden hadden.

Als beheerder Heemtuin heeft Harrij geijverd voor het wekken van een brede belangstelling voor de Heemtuin. Verenigingen werden uitgenodigd de tuin te bezoeken, beeldtentoonstellingen werden georganiseerd. Kruidendagen werden gehouden die veel publiek trokken.

Bijzonder was dat Harrij als beheerder zijn eigen opvolger kon opleiden, in de persoon van Marc Houben, die in het eerste decennium van deze eeuw de beheerder was. Helaas kon deze door zijn drukke werk bij Sappi Maastricht niet meer voldoende tijd in de tuin besteden, maar hij is nog steeds donateur van IVN Munstergeleen.

Harrij blijft actief als wandelgids. Zo staan er ook in dit jaar weer vier wandelingen van Harrij op het programma.

Inzake de bestuurssamenstelling wijst de voorzitter erop dat het rooster van aftreden al geruime tijd niet meer is nageleefd bij gebrek aan kandidaten.

Nu is dat anders: vier nieuwe bestuurskandidaten hebben zich beschikbaar gesteld. Het voorstel aan de vergadering is dat zij in het bestuur worden opgenomen, gedurende dit jaar worden ingewerkt en tot een taakverdeling komen.

De eerstvolgende vergadering van het voorlopig achtkoppige bestuur zal plaats vinden op 20 februari a.s.

Er zijn geen tegenkandidaten en geen bezwaren vanuit de vergadering.

Aldus treden Leonne Könings, Ivo Dols, Maarten Hinskens en Piet Huits toe tot het bestuur.

Vijftig jaar geleden werden de voorbereidingen getroffen voor de oprichting van IVN Munstergeleen. Hub Mulders was daarbij vanaf het eerste uur. Dat betekent dat nu dus eigenlijk zijn 50-jarig jubileum gevierd zou moeten worden. Besloten is evenwel om alles in één keer te vieren in 2022, als ook de Heemtuin 50 jaar bestaat.

In de rondvraag stelt Anne Geeraets het gebruik van social media aan de orde. Zij stelt zich beschikbaar om daarin een rol te spelen samen met Paul Leenders, die in dit verband wijst op het belang van samenwerking met verwante organisaties als Natuurlijk Duur-

zaam/Plök – zie hiervoor ook het jaarverslag, de paragraaf Een nieuwe status van IVN Munstergeleen. Het bestuur zal contact houden met betrokkenen over dit idee.

Gerrit Haak vraagt naar de nog op de plank liggende gemeentelijke subsidie 2020 voor de opgeheven afdeling IVN Sittard-Geleen. De voorzitter antwoordt daarop dat hij daarover in contact staat met wethouder Léon Geilen.

Na sluiting van de jaarvergadering stellen vier van de vijf aspirant-natuurgidsen zich voor. Het zijn:

Paul van Hulsen, Paul Leenders, Marlou Prevoo-Soons, en Josette Janssen. Ilona Schmeets en Kees Blankers (de laatste gaat in opleiding voor landschapsgids in Maastricht) zijn verhinderd.

De avond werd afgesloten door een tweetal lezingen, de eerste door Denise Rouschop over de egelopvang Stein met een duidelijk verhaal over de leefwijze, de verzorging van de egels en de liefdevolle inzet daarbij van vrijwilligers

Harold Bouwer moelenaar in de molen van Leudal, vertelde ons van de finesses van het vak van moleenaar. Dankzij zijn verhaal weten we nu wat we ons moeten voorstellen bij de uitdrukking olie slaan.

Botanische Tuin Elsloo

Deze tuin bestaat dit jaar 50 jaar! Momenteel ondergaat hij een gedaanteverandering, wordt opnieuw ingedeeld en er komt een arboretum. Genoeg aanleiding om dit jubileum groots te vieren.

Op zondag 31 mei wordt de tuin feestelijk geopend. Iedereen is hierbij van harte welkom. Meer informatie op www.ivn.nl/afdeling/Elsloo.

Elly Hermans groente bij het Kriteriaedhuis op de donderdagmarkt, Sittard

IVN Spau-Beek 50 jaar!

Zaterdag 14 maart om 14.00 uur opening van de expositie "Klimaat en Duurzaamheid" ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan van IVN Spau-Beek. De expositie in het Elsmuseum is tot stand gekomen in samenwerking met de kinderen van de basisschool Spaubeek en de OBS De Kring uit Genhout. De opening gebeurt door de burgemeester van Beek, mevrouw C. van Basten-Bodden. Verder zal ook het provinciaal en landelijk IVN bijdragen leveren en tevens zullen jubilarissen gehuldigd worden. Aanmelden voor 8 maart info@ivnspaubeek.nl. De expositie in het Elsmuseum, Wolfeynde 4c, Beek is tot eind juni te bezoeken op elke 2 zondag van de maand tussen 13.00 en 17.00 uur.

De scharrelslagerij van Munstergeleen, Houbeneindstraat 1

Limburgse Boskriek gesneuveld

Foto: Hub Mulders

De *Prunus avium* is genoemd naar de vogels (aves) die verzot zijn op de vruchten. Net zoals trouwens de mensen. Levendig herinner ik mij hoe ik als kind in de kersenboom zat en maar kersen eten. Pitten werden gewoon ingeslikt want geen tijd om ze uit te spuwen. Tot op heden is er geen kersenboom uit mij gegroeid. Wat niet is kan nog komen.

Geboren werd ik in het jaar dat Han Dunk (dank aan internet) het lied Eens zal de Betuwe in bloei weer staan componeerde, later op onnavolgbare wijze ten gehore gebracht bij Sonja Barend door Dolf Brouwers, alias Sjef van Oekel.

Maar vanaf de zestiger jaren verdwenen de kersen (hoogstam)boomgaarden uit de Betuwe vanwege de te arbeidsintensieve teelt – zowel om te oogsten als om de vogels op afstand te houden.

Doch zie: in de jaren negentig keerden de bomen terug met minder hoge stammen en bloeit als een sprookjestuin de Betuwe weer als weleer.

Voor een deel is dat te danken aan de in Limburg veel voorkomende boskriek. Die wordt als onderstam gebruikt om daarop nieuwe rassen te enten.

Ook in Limburg waren vroeger veel kersenboomgaarden te vinden. Aan de andere kant van de Wanenberg (gezien vanuit de Heemtuin) is eind jaren negentig

nog een hellingweide beplant met kersenvormen (Hoddelsley).

Tot voor kort stonden er twee boskrieken in de Heemtuin, beide aan of niet ver van het pad dat deels parallel aan het Steingraafpad naar het noorden loopt. De eerste kriek staat er nog maar heeft zo'n jaar of zeven geleden een zware zijtak verloren. De tweede is door de storm van 16 februari op 6 meter hoogte geknakt doordat de wind vat kreeg op de klimop die erin zat.

Jo Douven heeft hem opgeruimd en dicht bij de grond een prachtige schijf gezaagd die het patroon van jaarringen mooi laat zien. Daaruit valt precies af te lezen wanneer Hub de boom heeft geplant. Kom kijken en tel zelf de ringen.

Kersenweide Hoddelsley/Botkuilweg. De gemengde haag is in februari door de gemeente aangevuld.

Bijzondere planten in de Heemtuin

Eenbes of *Paris quadrifolia* (Hub Mulders)

In Het Steenuiltje, Lente 2019, heb ik aandacht geschonken aan de stinsenplanten. Door de verschuivingen van ons klimaat vallen de bloeitijden van stinsenplanten buiten de openingstijden van de Heemtuin. Op het moment van verschijnen van dit lentenummer en zeker 21 maart a.s., is de bloei al grotendeels voorbij. Het volgend jaar zullen we de openingstijden aanpassen.

Een van de stinsenplanten die wel later tot bloei komt is de eenbes. De vrucht is nog de hele zomer te zien. In de Heemtuin komt ze voor op de kalkflora - hoek holle weg.

De eenbes is zeldzaam en komt dan ook voor op de rode lijst van beschermde planten categorie 4.

De eenbes (*Paris quadrifolia*) is een eenzaadlobbige vaste plant die behoort tot de eenbesfamilie (Melanthiaceae). Vroeger werd de soort bij de aspergefamilie (Asparagaceae) ingedeeld. De soortnaam *quadrifolia* betekent vierbladig. De geslachtsnaam *Paris* verwijst naar het feit dat alle delen van de plant viertallig zijn, maar kan ook afkomstig zijn uit de Griekse mythologie. Het verhaal gaat dat de bes de twistappel uit de mythologie voorstelt. Op de appel

(overigens waarschijnlijk een gouden variant uit het geslacht *Malus*) stond voor “de schoonste” geschreven. De godinnen Hera, Athena en Aphrodite kregen ruzie wie de appel toekwam. Het was aan kroonprins Paris van Troje de taak om de ruzie te beslechten en de appel te overhandigen aan “de schoonste”. Nadat Aphrodite hem de mooiste vrouw ter wereld beloofde, overhandigde Paris haar de appel. Een keuze die uiteindelijk zou leiden tot de Trojaanse oorlog en de ondergang van Paris. De plant komt van nature voor in Eurazië en groeit op een kalkrijke humusrijke vochtig grond, liefst halfschaduw. Hij komt alleen van nature in Zuid-Limburg voor en op enkele plekken in Oost Nederland. De bes geeft een sterke aasgeur af en lokt daarmee vooral vliegen. Deze vliegen, constant op zoek naar pas gestorven dieren om daarin hun eitjes te leggen, komen op deze geur af. En passant nemen ze pollen mee van de ene bloem naar de andere en zorgen zo voor de bestuiving en bevruchting van de eenbes. De eenbes is zeer giftig, maar werd lange tijd gebruikt in de homeopathie en om besmettelijke ziekten af te weren, vandaar een tweede naam: Pestbes. De plant wordt 15-30 cm hoog en vormt een kruipende wortelstok, waaruit een rechte stengel komt met aan de top een krans van vier, soms vijf, breed elliptisch tot omgekeerd eironde, kort toe gespitste, zittende bladeren.

Jaarringen tellen

Nijlganzenkoppel met kuikens

Liggende treurwilg, vooralsnog gespaard (zie De Limburgerr 6 maart)

Europa & de stier (Gjus Roebroek)

Vanaf Marmersculptuur naar Ophovener Molen - huidige blik ...

... en voorheen

Zicht op Stenen Sluis stroomafwaarts december 2019

... en op 4 maart 2020

Ewa Pienkowska maakte deze vogelfoto's op 7 maart 2020. Hierboven: Pimpelmees en Boomklever; hieronder: Roodborst en Roodborst van kleur verschoten

Excursie Stadspark

Toegegeven: de uitvoering van highlight 20 van Corio Glana was eind november 2018 in de Ophovener Hof goed uitgelegd. Maar de eerste fase, het kaalslaan van de beekoevers tussen Middenweg en Molenweg, in maart 2019, waarna de boel er de rest van het jaar desolaat bijlag, was ongelukkig door de snel genoeg volgende pfas- en stikstofcrisis.

Een jaar later, 4 maart 2020, was het kapwerk in het Stadspark in de eindfase aangeland. Vijftien deelnemers aan deze excursie verzamelden zich bij de Ophovener Molen om modder, onheilspellend geloei van motorzagen en reptielvoertuigen met graaiende grijpers te trotseren. Wij zagen en beleefden hoe ons vermaarde, nog wel rijksmonumentale Stadspark in een mum van tijd veranderde in een vormeloos geheel en vroegen ons af of we nog zouden meemaken hoe mooi het ooit (voor onze kindskindskinderen) zou zijn. Hoe zou het de reigers daarboven in die met rust gelaten bomen te moede zijn, terwijl zij hun nest of

misschien al hun eerste gebroed aan het inspecteren waren? Was wat zij beleefden vanuit hun vogelperspectief enigszins te vergelijken met ons wedervaren?

Gelukkig konden wij steun vinden bij elkaar en bij Harrij die ons uitlegde hoe het park was ontstaan (precies 100 jaar geleden – ook dat nog), hoe de gespaarde bomen de vorm hadden gekregen die wij waarnamen en, voor zover dat op het eind van de winter te zien was, met welke soort bomen we te maken hadden (advies: als we toch bezig zijn met reconstructie mede ten dienste van recreanten, geef dan bijvoorbeeld informatie over die soorten aan onze kindskindskinderen) en hoe het ontwerp van het park aansloot op de omgeving - met name de as in het verlengde van het Julianaplein.

Bij dit verslag komt een enkele foto van de excursie zelf, andere foto's (bladzijde hiernaast) laten zien hoe het ooit uitzag, opdat onze kindskindskinderen daar kennis van kunnen nemen..

Informatiepanelen Romulus en Remussteen weer geplaatst

Op de jaarvergadering 11 februari werd bekend dat de informatiepanelen bij het monument PaterKarelweg/Wolvinnepad door onbekenden waren weggehaald. De snelheid waarmee dit is doorgegeven maakt duidelijk dat wandelaars alert zijn op wat er in het buitengebied gebeurt.

Nieuwe panelen zijn geplaatst op zaterdag 7 maart.

Een opsteker is ook dat de godin Roma, die op een van de muntmedaillons staat, op het vaantje van VV de Haverbule heeft gestaan. In een eerder jaar is dat ook het geval geweest met de beekgod Glanis. Zo worden monumenten deel van het dagelijks leven en dat is natuurlijk ook de bedoeling.

In vlammen opgegaan

Jaren aan gewerkt. Stapelen, stapelen, stapelen. En foeteren als medevrijwilligers het snoeihout niet netjes parallel, dus met kromme takken en uitstekende zijtakken er nog aan, op de stapel hadden gelegd.

Tuun was het onder de vrijwilligers van de Heemtuin gangbare woord, maar dat heeft mij altijd een Hollandse verbastering geleken van het Limburgse toen (met sleepton). Dit woord is vast en zeker verwant met Du. Zaun = omheining. In mijn herinnering associeerde ik het dialectwoord altijd met prikkeldraad, maar nu realiseer ik mij dat er in vroeger dagen geen prikkeldraad bestond en dat percelen o.a. moeten zijn omheind d.m.v. hout- of takkenwallen.

Het gaat om smalle takkenhopen die worden gemaakt van in de lengte opgestapelde takken en hakhout. De wal is vaak langgerekt, de onze was 78 m lang en bakende de Heemtuin af langs het Steingraafpad, dat als holle weg ca 1 m dieper ligt. De hoogte van de tuun op foto 1 is ongeveer 1,5 m. De foto is gemaakt op 4 december 2014 en in 2020 had hij een hoogte bereikt van 1,80 m. Niet zo erg veel hoger en herhaaldelijk werd gezegd dat hij nu toch echt niet meer hoger moest worden. Maar hoe meer je stapelde (en we hebben wat gestapeld), des te meer zakte hij ook.

De zaterdag voor de brand, 4 januari, had ik nog voor de Nieuwjaarsborrel de op een na laatste boomstam de grond in gewerkt om het geheel te verstevigen.

Wat een leven zal zich hebben afgespeeld tussen al die takken, takjes en stammen. Kleine zoogdieren als egels (hopelijk niet onze eigen egeltjes die in de afgelopen herfst zijn uitgezet bij de Andries Houbenbeuk waar de houtwal behouden is gebleven), wezels en muizen kunnen daar wonen en gedijen. Vogels, waaronder het winterkoninkje en heggenmus vinden er nest- en schuilgelegenheid. Padden overwinteren hier graag. En in het dode hout wemelt het van de insecten die voor al dat gedierte weer tot voedsel dienen.

“Laten we hier de boel maar in de fik steken, hier valt het niet op,” zullen de mensen die van hun chemicaliën af moesten die ochtend van 7 januari rond pakweg 05.00 uur tegen elkaar hebben gezegd. Ze hadden er niet op gerekend dat de vlammen binnen de kortste keren oversloegen op de houtwal daar boven.

Onze imker uit Puth, Jeu Stevens, kreeg die ochtend al snel het verslag van de laaiende vlammen te horen van een mededorpeling die de hond had uitgelaten.

De foto's 2 & 3 laten het surrealistische resultaat zien met beneden op het Steingraafpad de brandweer die we dankbaar mogen zijn dat ze de boel hebben laten opbranden en niet uiteen hebben gespoten.

We konden daardoor snel genoeg beginnen met het onderspitten van de forse aslaag en begin februari is een gemengde haag geplant (foto 4), waar we straks nog hopelijk lang van mogen genieten.

Vogelexcursie bij Borgharen, maandag 2 maart

Met 11 deelnemers begonnen we vanaf Kasteel Borgharen aan deze eerste excursie van 2020. We liepen met de koude wind in de rug stroomafwaarts door het verruimde Maasbed waar tot dat moment twee konikpaarden het rijk alleen hadden. Ze leken afgesneden geraakt van de kudde die zich op het eiland in de Maas bevond en het daar naar zijn zin leek te hebben ondanks het omringende water dat het eiland omsloot.

Maar wij waren hier voor de (met name water-)vogels die zodra ze ons in de smiezen hadden een eindje opschoven want ook vogels zijn blijkbaar op privacy gesteld.

Evenzogoed is het een prachtig gezicht: ganzen, eenden en allerlei andere soorten in/op het water of in de lucht. Onvergetelijk het moment dat een aalscholver in de lengte van de Maas over het water scheert, veldleeuweriken met zijn vieren tegelijk (waren die dan de weg kwijt? – nee hoor, er is niet alleen water maar ook heel veel veld daar) door de lucht dwarrelen of een torenvalk hangt te bidden om een muis te verschalken.

Na tweehonderdvijftig meter versperde het water ons de weg. Zelfs de stapstenen die daar enkele jaren geleden zijn gelegd zaten onder water. Wij namen de gelegenheid te baat om iets verder- en hogerop het Paardengraf Borgharen, ontdekt in 2010, tijdens de

uitvoering van het Grensmaasproject, te bekijken.

Het graf uit 1794* wordt gemarkeerd door 65 grote stenen (evenveel als er paarden begraven waren, van allerlei soort die uit het maasbed tevoorschijn zijn gekomen samen met het grind waarvan een ruime hoeveelheid er omheen ligt. Vier prachtig glad gepolijste zwarte stenen liggen erbij.

Een van de skeletten is te bezichtigen in de kasteelhoeve Hartelstein. Foto hieronder: Hub Mulders

Hieronder de lijst van vogels die we gezien hebben in alfabetische volgorde. Vermelding verdient de reiger die we – bij uitzondering volgens Stuf - niet gezien hebben:

Aalscholver	Canadese gans
Dodaars (kleine broertje van de ...)	Fuut
Grauwe gans (oranje snavel)	Groene specht
Grote bonte specht	Grote zaagbek
Kievit	Knobbelzwaan
Kokmeeuw ('s winters witte kop + 's zomers bruine kop)	'koptelefoontje', Krakeend
Kuifeend	Meerkoet
Roodborsttapuit	Spreeuw
Torenvalk	Veldleeuwerik
Vink	Wilde eend
winterkoning	Wintertaling (kleinste eendensoort)
Zilvermeeuw	Zwarte kraai

* Volgens L1 op vrijdag 6 maart zou het graf toch anderhalve eeuw vroeger dateren: tachtigjarige oorlog.

Ommetje door het achterland van de oostelijke Limes

De Romeinse Limes loopt dwars door Nederland, maar begint of eindigt niet bij Lobith. Van daaraf buigt die grenslijn stroomopwaarts met de Rijn mee naar het zuidzuidoosten via Xanten en Keulen naar Bonn, waarna de Provincia Germania Inferior (Neder-Germanië) overgaat in de Provincia Germania Superior (Opper-Germanië).

Naast de noordelijke is er dus een oostelijke Limes van het Romeinse Rijk. Van dit deel vormden de vruchtbare lössgronden van wat nu Zuid-Limburg is het achterland.

Dit gebied had in de Romeinse oudheid een robuuste infrastructuur. Vanaf Colonia Agrippina (Keulen) liep een heerbaan via Coriovallum (Heerlen) naar Atuatica Tungrorum (Tongeren) en verder. Deze Via Belgica werd vanaf de 2de eeuw bij Coriovallum gekruist door de weg vanuit Aquae Granni (Aken) via Teudurum (Tuddereren) en Sablonas (Venlo) naar Castra Vetera (Xanten). In onze tijd spreken we van de Via Traiana. Marcus Ulpius Traianus was keizer van 98 tot 117. Naar hem werd de oorspronkelijke legerplaats Castra Vetera 'Colonia Ulpia Traiana' genoemd.

Ten westen van de Maas werd in de 4de eeuw de Via Mosae aangelegd, ook wel Via Valentiniana genoemd naar keizer Valentinianus (365-374), die in 368 Cuijk zou hebben bezocht. Deze weg liep van Maastricht via Blariacum (Blerick) en Ceuculum (Cuijk) naar Nijmegen.

Op grond van enkele aanwijzingen wordt vermoed dat er ook een verbindingsweg is geweest van Maastricht naar Tuddereren. De mogelijkheid bestaat dat deze bij Munstergeleen de Geleenbeek heeft gekruist. In het beekdal bij Geleen en Munstergeleen zijn op verschillende plaatsen nederzettingen gevonden die gerekend worden tot de bandkeramische cultuur, een van de oudste landbouwculturen van Midden- en West-Europa.

In de afgelopen vijf jaar is bij Munstergeleen door het samenwerkingsproject Corio Glana de Geleenbeek en het beekdal op de schop genomen. De beek meandert weer en het beekdal is voor een deel heringericht.

Kom uit de Lineaire Bandkeramische cultuur

De vondst van een munt (op 18 juli 2016), uitgegeven door keizer Constantijn, heeft aanleiding gegeven tot een monument in het Geleenderveld: de Romulus en Remussteen. Op een maaskei van ca. 2.750 kg zijn aan weerszijden muntmedaillons bevestigd met een doorsnee van 40 cm. Aan de ene kant de beeldenaar (25 x vergroot) met de godin Roma, aan de andere kant de keerzijde met Romulus en Remus gezoogd door de wolvin. Door deze munt wordt niet alleen de mythe verteld van de stichting van Rome maar ook het historische verhaal van Constantijns besluit een nieuwe rijkshoofdstad te stichten in het oosten.

Een drietal vitrines in het dorp laten andere vondsten zien: uit de bandkeramische periode, uit de Romeinse tijd en uit de tussenliggende tijden en latere tijd. Langs de (deels vernieuwde) Geleenbeek is een wandelroute uitgezet, globaal genomen tussen de NS-stations Sittard en Geleen Oost. Behalve de eerder genoemde Romulus en Remussteen bezichtigen we de Glanissteen die Geleen en Munstergeleen in verband brengt met het Keltische Glanum (in de Provence) dat tot in de Romeinse tijd een heiligdom had voor de brongod Glanis.

Ter gelegenheid van de Romeinenweek 2020 zal op zondag 26 april een ommetje worden gemaakt langs deze objecten.

De wandeling zal om 13.30 uur starten vanaf Peterstraat 1 (voormalig raadhuis, nu huisartsenpraktijk), 6151 EA Munstergeleen. Duur van de wandeling: 2,5 uur.

Deze Romeinse kruik werd in stukken aangetroffen in het Geleenbeekdal en in elkaar gepuzzeld door restauratieatelier Restaura in Heerlen

Activiteiten IVN Munstergeleen en Born - LvS

Woensdag 4 maart (Mgln)

Middagwandeling door het Stadspark van Sittard
V.: 14.00 u vanaf Ophovenermolen, Molenweg 56
Het Stadspark is een Rijksmonument en werd ontworpen door de tuinarchitect D.F. Tersteeg. Het park werd aangelegd in 1920. In het jaar 2000 kreeg het de rijksmonumentale status. Op dit moment is men bezig met de reconstructie van de Geleenbeek door het park dat ook deels op de schop genomen gaat worden. Veel aandacht zullen we schenken aan de monumentale bomen die erin staan en de nieuwe aanleg rondom de vijver.
Iedereen is van harte welkom op deze wandeling.
Gids is Harrij Gijsen, 046 4514594.

(Donderdag,) vrijdag en zaterdag 13 & 14 maart

NLdoet (Mgln)

Vrijwilligers van IVN Munstergeleen gaan met bewoners van het azc Sweikhuizen aan de slag met bosonderhoud in de omgeving van Munstergeleen. Het bos is in de afgelopen twintig jaar aangelegd en veel bomen staan elkaar in de weg. Er is dus veel werk aan de winkel. Natuurmonumenten heeft ons verteld wat we kunnen doen om het bos robuuster te maken.
De actie wordt besloten op zaterdag 14 maart met een lunch bij Brasserie Abshoven vanaf 13.00 uur.

Zaterdag 21 maart (Mgln)

09.30 uur Wandeling naar en door de Schwienswei te Sittard
V.: 09.30 uur vanaf de parkeerplaats van het zwembad de Nieuwe Hateboer.
Bezoek aan het home van de vrienden van de Schwienswei. Info Ben Bongers 046-4522685.

Zaterdag 21 maart (Born - LvS)

Op zaterdag 21 maart 2020 gaan we van 9.00 uur tot 12.30 uur, samen met hopelijk een grote groep kinderen en jeugdigen, de handjes laten wapperen in de voorzichtig ontluikende voorjaarsnatuur.
We gaan dan achter het Dierenbeschermingscentrum Limburg op ons gemak samen gezellig en veilig lage knotwilgen snoeien, takken zagen en knippen, houtstapels maken en twijgen opruimen. Je beweegt op een gezonde manier in een heerlijke buitenlucht. Je mag na afloop twijgen van wilgen meenemen om thuis te oefenen met vlechtwerk.

Zondag 22 maart: (Mgln)

Start openstellingsseizoen Heemtuin.

Zo. 29 maart (Mgln)

Middagwandeling door de Hondskerk met bezoek aan de Heemtuin.
V.: 14.00 u vanaf de kerk Munstergeleen.

Op deze voorjaarswandeling hopen we veel voorjaarsbloeiers te zien.

De Hondskerk is een gebied met veel variatie qua flora, fauna en hoogteverschillen, waardoor we kunnen genieten van fraaie panorama's op Munstergeleen en het beekdal.
Iedereen is van harte welkom op deze wandeling.
Gids is Harrij Gijsen 046 4514594.

Zondag 5 april (Mgln)

09.00 uur Wandeling door het mooie natuurgebied van Epen.
V.: vanaf kerk Munstergeleen 09.00 uur en vanaf het patronaat Epen om 10.00 uur.
Gids Jos Diederer 06 53573760.

Maandag 13 april: (Born-LvS)

07.30 uur Vogelexcursie naar de Wissen
V.: carpoolen vanaf de Gaard 7.30 uur. Verzamelpunt P bij Maascentrum De Wissen Negenoordlaan 2 3650 DilsenStokkem, 8.00 uur. Info: Meinse van der Velde; Wim Wackers 06 13300436 resp. 06 41288350.

Zaterdag 18 april: (Born-LvS)

10:00 uur Excursie "Amfibieën in NP De Meinweg." door Ton Lenders. Vertrek: carpoolen vanaf de Gaard 9:15 uur. Verzamelpunt: Manege Venhof; Venhof 2, 6075 NE Herkenbosch 10.00 uur Info: Arno Duwel; 046-4853003.

Zondag 19 april (Regio)

10.00 uur Regiowandeling i.s.m. IVN Stein Elsloo met als thema "Natuur in de knel" Start 10:00 bij IVN-home Stein.

Woensdag 22 april (Born-LvS)

14.00-16.00 uur Lente-activiteit voor de jeugd van 6 t/m 12 jaar. Woensdagmiddag, knutselworkshop samen met een van de (groot)ouders. Het is weer lente; Locatie : de Gaard Info en aanmelden: Linda Schoutelen; 06-30899319 Linda.elisabeth.m@gmail.com.

Zondag 10 mei (Born-LvS)

09.30 uur Voorjaarswandeling langs de Vloedgraaf. Vertrek: Waterpompstation Rijksweg Zuid Susteren Info: Hans Dings; 06-22920323.

Woensdag 13 mei (Mgln)

Middagwandeling door het Absbroekbos
Het bos is in de afgelopen 20 jaar aangeplant, de Geleenbeek is op de schop geweest tussen 2013 & 2017. We gaan kijken hoe het gebied zich ontwikkelt. Tevens besteden we aandacht aan de archeologisch

monumenten en brengen we een bezoek aan het vroegere kloostercomplex Abshoven. Iedereen is van harte welkom op deze wandeling. Gids is Harrij Gijsen 04 4514594. V.: 14.00 u vanaf kerk Munstergeleen.

Zondag 17 mei (Born-LvS)

09.30 uur Fietstocht langs Maasdorpen tot "Meers" (35 km) Vertrek: De Gaard Info: Lambert Theunissen; 06-44336760 Cas van Heugten; 046-4492099/ overdag 046-4528899.

Zaterdag 6 juni (Born-LvS)

08.30 uur Natuurontbijt bij huize Sjanet, Elzenweg 1 Susteren met aansluitend een wandeling door 't Hout Info en aanmelden: Jan Biemans; 046- 4810475.

Zondag 14 juni (Mgln)

14.00 – 16.30 Slootjesdag voor het hele gezin, kinderen, ouders, grootouders. Locatie: bij de brug over de Geleenbeek aan de Pater Karelweg te Munstergeleen tussen 14.00 – 16.30. Gids Lex Vlieks 046- 4511554.

Zondag 14 juni (Born-LvS)

13.00-17.00 uur IVN slootjesdagen in samenwerking met het Kasteelpark. Locatie: Kasteelpark Born Info: Neli Kalisvaart; 046-4511993 Elisa Castro; 06-33177205.

Zaterdag 20 juni (Mgln)

15.00 uur Zonnewendefeest voor de werkende leden aanvang 15.00 uur in de Heemtuin.

Dierenshop, Voorstad 5, 6131 CP Sittard

De winkel waar u alles kunt vinden voor uw huisdier. (hond, kat, vogel, knaagdier, vis en reptiel).

Ook voor vers vlees-voeding kunt u bij ons terecht: carnibest, naturis, farmfood, smuldier en energique.

Levering gratis aan huis in straal van 20 km.

Activiteiten regio

IVN Beekdaelen-Schinnen

Donderdag 12 maart - Natuurwerkdag

Donderdag 12 maart - Lezing "Orchideeën"

Vrijdag 13 maart - NLDoet - IVN Buurtkruiden en Vlindertuin opknappen

Zondag 15 maart - Wandeling Ittervoort 8 km

Donderdag 26 maart - Jaarvergadering/ALV

Donderdag 16 april - Natuurwerkdag

Donderdag 16 april - Lezing "Natuur in de muziek" door Pierre Rietrae

Zondag 26 april - Wandeling ENCI-groeve, Maastricht 9 km

Donderdag 21 mei - Natuurwerkdag

Zondag 7 juni - Stadswandeling Maastricht 7 km

Donderdag 18 juni - Natuurwerkdag

IVN Stein

28 maart IVN-doe-dag: Klaarmaken van de heemtuin, het vroegere openluchttheater, voor het komende seizoen

Zo 5 april: Opening tuinseizoen

IVN Spau-Beek

Zo. 8 maart: 10.00u lezing klimaatverandering of klimaatverwarring?

Locatie: IVN-home Moorheide (kelder azc)

Wo. 15 april: 19.00 u. Kruidenexcursie langs de Geleenbeek Moorheide.

Info: Elly Graafmans 046 4374800

Zo. 24 mei: Dagwandeling in de Eifel, 17 km.

V.: 09.00 u, vanaf P-plaats gemeentehuis, Raadhuislaan 9, 6191 KA Beek

Info: Sjaak Frenken 0633108235.

IVN Elsloo

Wo 18 maart: Boomfeestdag, thema "Maak 't buiten beter"

Zo 19 april: Regio wandeling vanaf IVN-home Stein, 10.00 uur

Zo 19 april: Vogelwandeling Elsloose Bos, vanaf Kasteeltoren, 09.00 uur

Zo 26 april: Bloesemtocht vanaf Parkeerplaats Terhagen, 14.00 uur

Zo 10 mei: Voorjaarswandeling Elsloose Bos, vanaf Kasteeltoren, 10.00 uur

Zo 31 mei: Feestelijke opening Botanische Tuin, 13.00 - 16.00 uur

Bij de rotunda voor Kasteel Elsloo in 2015

Bosuil

Aangenaam verrast

Bosuil (*Strix aluco*)

Na het opheffen van de afdeling Sittard-Geleen zal ik nu voor de afdeling Munstergeleen mijn best doen voor iedere uitgave van het Steenuiltje de rubriek "Aangenaam verrast" te schrijven. Op verzoek van Ben zal ik mij kort voorstellen, mijn naam is Pie Cilissen woonachtig in Geleen. Geboren in Maastricht en ook daar opgegroeid kreeg ik van moederskant de liefde voor de natuur en het "zien" wat daar allemaal speelt met de papepel ingegoten.

Vanwege mijn werk op vele plaatsen gewoond in Nederland en 2 perioden in het buitenland.

Wij wandelen graag in Daniken, de Doort en de Eifel en met regelmaat word je dan aangenaam verrast door wat de natuur te bieden heeft.

Al wandelend door Daniken merkten wij een Bosuiltje op in augustus 2019, hij/zij had zich genesteld in de holte van een boom die halverwege afgebroken is. Tot eind januari was hij/zij daar te zien en het was steeds weer aangenaam om hem daar te bewonderen.

De Bosuil is een vrij algemeen voorkomend uiltje die voornamelijk leeft in bossen en parken met een voorkeur voor oude loofbomen zoals eiken met grote holten; hij is 's nachts actief.

Voedsel bestaat voornamelijk uit muizen, insecten, kikkers, padden, regenwormen (jongen), en incidenteel vis.

Bouw het is een middelgrote compacte uil met brede afgeronde vleugels en een grote ronde kop.

Vlucht is direct met vrij snelle vleugelslagen en vaak lange, rechte glijvluchten.

Kleur de grondkleur varieert van roodbruin tot grijsbruin met vlekken en strepen en donker gemarmerd. De gezichtssluiert is vrij egaal; donkere smalle wig op midden van het voorhoofd wijst richting snavel, tussen de lichtere wenkbrauwen; dunne witte 'extra wenkbrauwen' op voorhoofd geven 'vriendelijke gezichtsuitdrukking'. Iris is zwart. Staart onduidelijk gebandeerd. Jonge uilen: gedurende de eerste weken nog herkenbaar aan resten van donskleed op kop en onvolledig patroon van gezichtssluiert.

Zang ze zijn nogal vocaal. Meest gehoorde, welbekende roep een schril, herhaald kew ICK, met felle variaties als alarmroep. Zang een klaaglijk HOEOEuh..... hoe, hoe'hoe HOEOEuh, eerste noot langgerekt en aan het einde dalend, gevolgd door 4 sec pauze, dan een abrupte noot snel gevolgd door een snelle reeks van vibrerende noten, eindigend met een langgerekte dalende noot zoals de eerste; qua klank aan houten blaasinstrument herinnerend.

Broeden legperiode soms al in februari, meestal in maart. Legsel varieert van 1-7 eieren, meestal 2-4 eieren. In voedselarme jaren geen broedsel. Eén legsel per jaar. Eieren bebroed vanaf het 2e of 3e ei. En wel

zo'n broedduur 28-29 dagen. Nest in boomholte, ook nestkasten of ruimtes in gebouwen. Incidenteel op grond of in eksternest. Jongen klauteren soms al na 2 weken, maar meestal later uit het nest en zoeken een veilige zitplaats. Na 3 maanden vliegvaardig. Als de jonge nog niet zelfstandig vliegen zijn de ouders agressief naar de omgeving om hun kroost te beschermen.

Vogeltrek uitgesproken standvogel en langdurige paarband. Een paartje bosuilen verblijft heel het jaar in hun territorium. Jongen worden vanaf de herfst afgestoten. Deze vestigen zich meestal binnen een straal van 50 km van de geboorteplaats.

Ook nu weer waren wij aangenaam verrast.

(tekst en foto's Pie Cilissen)

Bestuur

Pierre Wijnen, voorzitter, pierrewijnen2gmail.com

Hub Mulders, vice-voorzitter,
h.mulders7@kpnplanet.nl

Theo Lemmens, penningmeester,
tjmhlemmens@gmail.com

Bankrekening t.n.v. IVN Munstergeleen,
NL80RABO0135007968

Ben Bongers, secretaris, b.j.j.m.bongers@home.nl

Ivo Dols, ivodols@outlook.com

Leonne Könings-Mentjens, leonne@kings.nl

Maarten Hinskens, ma.hinskens@ziggo.nl

Piet Huits, pajhuits@gmail.com

Onze voorzitter samen met Els drukt in de weer om de deelnemers aan de nieuwjaarsborrel te voorzien van Glühwein.

Demo-egeltje in de handen van Denise Rouschop 11 februari 2020.

Vogelwerkgroep - vogelwacht

VOGELWERKGROEP (aangesloten bij Vogelwacht Limburg en IVN-Munstergeleen)

Het programma voor de maanden april, mei en juni. Er staan nog twee bijeenkomsten gepland op 6 april en 25 mei in het Gemeenschapshuis 't Trefpunt in Munstergeleen om 19.30 uur. Op 25 mei zal er dan een presentatie worden gegeven over de vogelreis die enkele leden in maart gemaakt hebben naar Eilat in Israel.

Er is op 18 april de laatste watervogeltelling van dit seizoen. Vertrek om 8.30 uur bij de oude bibliotheek in Sittard. (Swentiboldstraat)

Excursies staan gepland op zondag 5 april om 7.00 uur, zaterdag 25 april om 7.00 uur en zondag 17 mei om 7.00 uur.

Op vrijdagavond 12 juni is er een avondexcursie naar de Ziepbekvallei op zoek naar de nachtzwaluw en houtsnip.

Deze starten bij de oude bibliotheek (zie boven). Deelname doorgeven aan fritsbeaumont@hotmail.com.

Bij niet=doorgaan van een excursie wordt mail gestuurd minimaal half uur voor vertrek.

Elke woensdag morgen is er een excursie o.l.v. Henk Schoonbrood. Vertrek om 8.30 uur achter Marienersmonument

op de Charles Beltjenslaan. Aanmelden via henk-marianneschoonbrood@home.nl.

Harrij neemt afscheid van het bestuur

Foto Ger de Hoog : ijsvors (Windraak-Puth 2017)

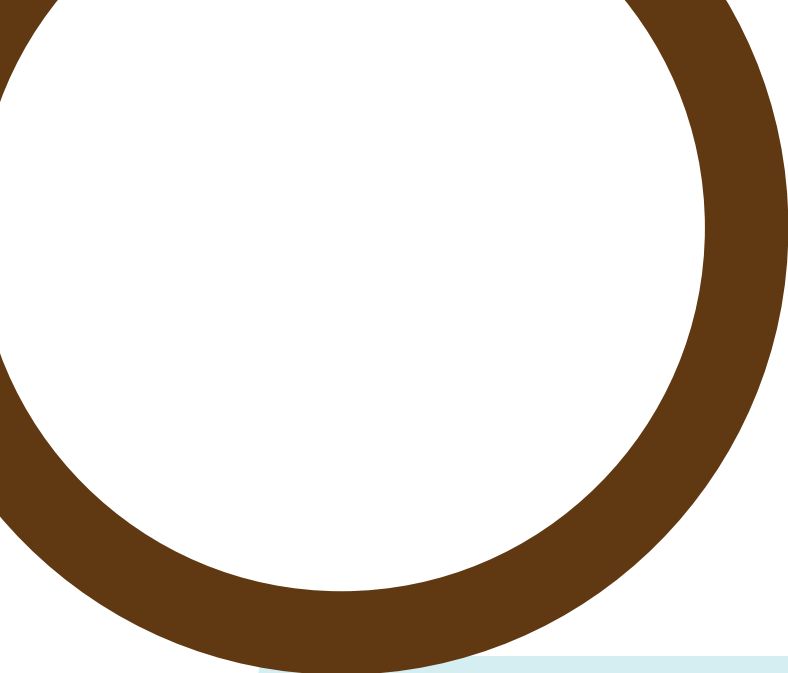

**De wereld
aan jouw
voeten**

Laat u inspireren door onze ruime collectie met meer dan 200 modellen wandel- en bergschoenen, vrijetijdsschoenen en sandalen. Natuurlijk ook hoogwaardige functionele outdoorkleding en comfortabele en modieuze vrijetijdskleding. Alles voor de backpacker en kampeerder! Verder vindt u bij ons heel veel gadgets en onmisbare reisaccessoires voor de moderne reiziger. Met onze jarenlange kennis en buitenervaring kunnen wij u helpen de beste keuze te maken.

Kom het beleven bij Mulders dé buitenspecialist.

Bee Friendly!

Red de bij - zet heel Nederland in bloei!

De bij is belangrijk. Maar de bij wordt ook bedreigd. Onder andere door het simpele feit dat er steeds minder bloemen zijn, gaat de wilde bijenstand hard achteruit. En dat heeft veel gevolgen voor ons allemaal. Daarom zeggen wij: Bee Friendly! En zetten wij heel Nederland in bloei!

Hoe kun je helpen?

KRO-NCRV vindt het belangrijk dat we meer naar elkaar omkijken. Niet alleen naar elkaar, maar juist ook naar onze aarde. In dit geval; naar de wilde bij en IVN steunt dit initiatief. Onze missie is om de wilde bij te redden en daar hebben we jouw hulp bij nodig!

Ga naar de IVN locatie bij jou in de buurt, vul het aanmeldformulier in, en ontvang een gratis zaadzakje met wilde bloemzaadjes. Zaai het zaad in je tuin, in je balkonbak of bij de boom in je straat en vergroot hiermee het leefgebied van de wilde bij!

Wil je meer weten over de actie en wat jij nog meer kunt doen voor de wilde bij? Ga dan naar kro-ncrv.nl/beefriendly

